

Sami Metelinen

LUONNON VASTAISKU

Monelle pandemia on ympäristön reaktio ihmisten toimiin

- **Puolet (49 %) suomalaisista katsoo, että koronavirusepidemia on luonnon oma tapa vähentää liikakansoitusta ja huolehtia ympäristön ja ilmaston kantokyvystä. Harvempi (30 %) on toisella kannalla.**
- **Suomalaisten arvio ilmastomuutoksesta uhkana on liudentunut vuoden takaisesta. Nyt 69 prosenttia pitää ilmastomuutosta aikamme suurimpana ympäristöuhkana, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa. Toisella kannalla on 17 prosenttia. Vuosi sitten vielä 75 prosenttia oli väittämän kanssa samaa mieltä.**
- **Suomalaisista 58 prosenttia ilmaisee olevansa valmiita tinkimään omasta elintasostaan saaste- ja ympäristöongelmien vähentämiseksi. Eri mieltä on 23 prosenttia. Tinkimisvalmius on vahvistunut hieman vuoden takaisesta.**
- **45 prosenttia on sitä mieltä, että pandemiakriisin jälkeen ilmastotavoitteista on tingittävä ja keskityttävä työllisyyteen. 40 prosenttia on vastakkaista mieltä.**

Koronaviruspandemian oloissa huoli ilmastomuutoksesta on väistynyt akuutimpien talouden ja terveyden uhkien tieltä, mutta enemmistö suhtautuu siihen edelleen vakavasti. Sen sijaan suomalaiset vaikuttaisivat näkevän yhteyden pandemian ja ilmastomuutoksen välillä. EVA selvitti Arvo- ja asennetutkimuksessaan, miten pandemia on vaikuttanut suomalaisten asenteisiin. Kysely toteutettiin 26.3.–3.4.2020 koronakriisin ollessa pahimmillaan.

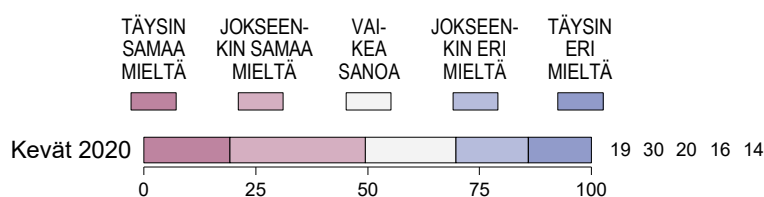
Puolet suomalaisista (49 %) arvioi, että koronavirusepidemia on luonnon oma tapa vähentää liikakansoitusta ja huolehtia ympäristön ja ilmaston kantokyvystä. Harvempi (30 %) on toisella kannalla (Kuvio 1).

Moni suomalainen vaikuttaisi siis tulkitsevan, että pandemiakriisi ei ole luonnon kehityksestä ja ilmastomuutoksesta irrallinen prosessi, vaan että ne liittyvät loogisesti yhteen. Näkemys siitä, että luonto pyrkii sääntelemään itse itseään ei ole aivan uusi. Englantilainen kemisti James Love-

lock esitti vuonna 1979 kiistanalaisen Gaia-hypoteesin, jonka mukaan maapallo on monimutkaisten takaisinkytkentämekanismien kokonaisuus, joka ylläpitää itsessään mahdollisuuksia elämän säilymiselle planeetalla.¹

Vaikka Gaia-hypoteesi on tieteellisesti kiistanalainen käsite, ei ole yllättävää, että ihmiset näkevät pandemioiden yhteyden ilmastomuutokseen ja väestönkasvuun. Ilmastomuutoksen ja tartuntatautien esiintyvyyden yhteydestä on olemassa runsaasti tieteellistä tutkimusta.² Myös kansainvälinen ilmastopaneeli IPCC kiinnitti vuonna 2018 julkaistussa 1,5 asteen erikoisraportissaan huomiota siihen, että ilmaston lämpiäminen lisää tartuntatautien levinneisyysalueita ja tarttuvuutta.³ Väestönkasvun tiedetään liittyvän tarttuvien tautien lisääntymiseen. Eläimet toimivat väli-isäntinä tautien leviämässä ja lisääntyvä maankäyttö johtaa potentiaalisten väliisäntien lisääntymiseen ihmiskontakteihin.⁴

Kuvio 1. Koronavirusepidemia on luonnon oma tapa vähentää liikakansoitusta ja huolehtia ympäristön ja ilmastan kantokyvystä (%)

Houkutteleva selitys

Suomalaisten näkemykset pandemiasta luonnon itsesäätelymekanismina eivät kuitenkaan ole yhteneväisiä. Ne eriyvät väestöryhmittäin riippuen sukupuolesta, koulutuksesta, sosioekonomisesta asemasta ja puoluekannasta (Ks. Liitekuvio 1), mutta yhteistä nimittäjää kantojen vaihtelulle on vaikea löytää.

Naisista selvästi suurempi osuus (55 %) kuin miehistä (44 %) pitää koronavirusta jonkinlaisena luonnon vastaiskuna. Koulutustaso taas vaikuttaa siten, että akateemisesti koulutetut (38 %) ovat selvästi muita haluttomampia liittämään koronavirusepidemiaa luonnon itsesäätelyyn. Sellittävä tekijä näyttäisi olevan nimenomaan yliopistotason koulutus, sillä ammattikorkeakoulun käyneissä teesiin uskovia on eniten (57 %).

Sosioekonomisten ryhmien kantojen vaihtelu on niin ikään omaleimasta. Yleensä se kytkeytyy koulutustasoon, mutta nyt tämä yhteys jää ohueksi, sillä suurimmat osuudet luonnon itsesäätelyyn uskovissa löytyvät työntekijöiden (57 %) ja johtavassa asemassa olevien (56 %) kohdalla. Tosin opiskelijoista vain 43 prosenttia yhtyy väitteeseen ja joka toinen (49 %) torjuu sen.

Eniten vaihtelua vastauksissa nähdään puolueiden kannattajaryhmien välillä. Perussuomalaisten kannattajat (63 %) ovat selvästi vahvimmin sitä mieltä, koronavirusepidemia on luonnon oma tapa vähentää liikakansoitusta ja huolehtia ympäristön ja ilmastan kantokyvystä. Keskimääräistä vähemmän luonnon itsesäätelymekanismiin uskotaan keskustan (42 %), vasemmistoliiton (38 %), RKP:n (31 %) ja kristillisdemokraattien (27 %) keskuudessa.

Mielenkiintoiseksi vastausten jakautumisen tekee se, että se ei vaikuttaisi selittyvän suoraviivaisesti sillä, kuinka vakavaksi ilmastouhka koetaan (ks. Kuvio 2 jäljempänä ja Liitekuvio 2 lopussa). Perussuomalaisten äänestäjät erottuvat ryhmänä, joka on vähiten huolestunut ilmastomuutoksesta. Se voi osaltaan selittää sitä, miksi juuri heille ihmisen toiminnan ulkopuolelta tuleva ratkaisu on houkuttelevampi ilmastomuutoksen torjumiseksi kuin omat toimet. Tämä tulkinta vaikuttaisi kuitenkin pätevän lähinnä perussuomalaisten äänestäjiin.

Vihreiden kannattajat taas ovat kaikista väes-

töryhmistä eniten huolissaan ilmastan lämpenemisestä, mutta silti heistä lähes joka toinen (45 %) pitää pandemioita luonnon itsesäätelymekanismina. Naiset taas pitävät sekä ilmastan lämpenemistä miehiä useammin uhkana että hyväksyvät tulkinna, jonka mukaan luonto huolehtii ympäristön kantokyvystä pandemioilla. Useammasta rinnakkaisesta suhtautumistavasta kielii myös se, että sosioekonomisista ryhmistä johtavassa asemassa olevat ja työntekijät uskovat molemmat luonnon itsesäätelyyn.

Vaikuttaisikin siltä, että näkemysten taustalla on perustavanlaatuisempi maailmankatsomus luonnon toiminnasta, joka jakaa ihmisten mielipiteitä. Toiset ovat taipuvaisempia ajattelemaan, että ihminen pystyy hallitsemaan ympäristönsä kehitystä ja toiset näkevät ihmisen olevan viime kädessä luonnon armoilla.

Suomalaiset vaikuttaisivat suhtautuvan luonnon kehitykseen hyvin fatalistisesti. Syksyn 2019 EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa 69 prosenttia suomalaisista ilmaisi olevansa sitä mieltä, että pyrkimällä jatkuvaan taloudelliseen kasvuun ihminen tuhoaa vähitellen luonnon ja lopulta myös itsensä.⁵ Näkemyksiä väitteeseen on kysytty vuodesta 1986 lähtien, eikä katsantokanta ole juuri muuttunut. Suomalaiset vaikuttaisivat siis suhtautuvan luontoon suurella kunnioituksella, mutta myös pelkäävän ihmisen toiminnan vaikutusta luonnolle. Tässä kontekstissa pandemian kokeminen luonnon omana reaktiona ympäristön tuhoutumiseen vaikuttaa varsin luontevalta.

Näkemyks kätkee siis sisäänsä useita mahdollisia erilaisia tulkintoja. Se voi heijastella pettymystä siitä, miten hitaasti ihmiskunta on kokonaisuudessaan onnistunut leikkaamaan kasvihuonepäästöjään. Toisaalta se tarjoaa mahdollisuuden olla vaatimatta lisätoimia ilmastomuutoksen pysäyttämiseksi, ”kun luonto hoitaa”.

Uhka-arviot pienentyneet

Pandemia on vähentänyt jonkin verran suomalaisten näkemyksiä ilmastomuutoksesta uhka-

---

Suomalaiset suhtautuvat luontoon fatalistisesti.

---

na, mutta selkeä enemmistö suhtautuu edelleen ilmiöön vakavasti. Suomalaisista 69 prosenttia on sitä mieltä, että ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa (Kuvio 2). Toista mieltä on 17 prosenttia.

Vuosi sitten samaa mieltä väittämän kanssa oli vielä 75 prosenttia suomalaisista eli samaa mieltä olevien osuus on pudonnut reilussa vuodessa kuusi prosenttiyksikköä ja myös eri mieltä olevien osuus on kasvanut saman veraan.

EVA on selvittänyt suomalaisten ilmastoasenteita vuodesta 2004 lähtien. Suurimmillaan huoli

Ilmastonäkemykset vaihtelevat suhdanteen mukaan.

ilmastonmuutoksesta oli ennen finanssikriisiä talouden huippusuhdanteessa vuonna 2006, jolloin 86 prosenttia arvioi ilmastonmuutoksen aikamme suurimmaksi ympäristöuhkaksi, joka edellyttää tehokkaita toimia kai-

kissa maissa. Alimmillaan samaa mieltä olevien osuus oli finanssikriisin aiheuttettua Suomessa syvän taantumana vuonna 2010. Tuolloin 66 prosenttia oli väittämän kanssa samaa mieltä. Nyt aletaan olla jo lähellä näitä lukemia.

Ilmastonmuutoksen merkityksen hiipumisesta suomalaisten mielissä kielii myös se, että aihe on saanut väistyä suomalaisten keskeisimpien uhkien listalla kärkipaikalta.⁶ Vielä kaksi vuotta sitten 76 prosenttia piti ilmastonmuutosta uhkana, nyt enää 66 prosenttia. Tätä merkittävämmiksi uhiksi suomalaisten mielissä ovat nousseet uusi laajamittainen talouskriisi maailmalla (77 % pitää uhkana), pandemiat ja tarttuvat taudit (72 % pitää uhkana) ja hallitsematon siirtolaisaalto Eurooppaan (67 % pitää uhkana).

Suhtautuminen ilmastonmuutokseen vaikuttaisi noudattelevan säännönmukaista vaihtelua,

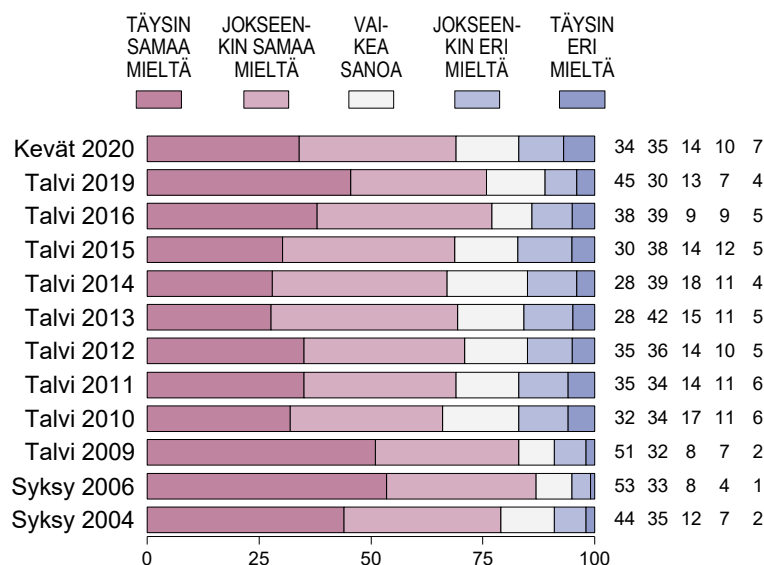
joka on yhteydessä taloussuhdanteeseen. Huippusuhdanteessa huoli ilmastosta kasvaa ja talouskasvun merkitys pienenee. Vastaavasti taantumassa talouden merkitys korostuu ja ilmastonmuutosuholi vähenee.⁷

Ilmastonmuutosuholi on vähentynyt useimmissa väestöryhmissä.⁸ Eri ryhmien asenteiden välillä havaitaan suuria eroavaisuuksia. Naiset (78 %) ovat paljon miehiä (60 %) enemmän huolissaan ilmastonmuutoksesta. Molemmissa ryhmissä huoli on kuitenkin pienentynyt vuoden takaiseen verrattuna kuudella prosenttiyksiköllä eli yhtä paljon kuin väestöllä keskimäärin.⁹

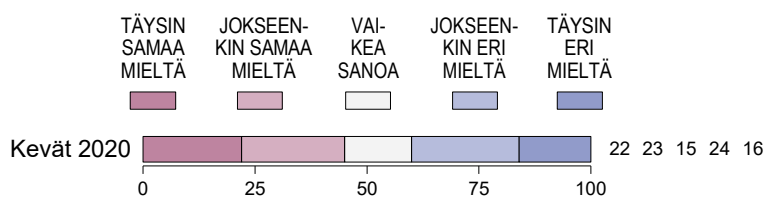
Myös koulutus ja sosioekonominen status jatkavat ilmastoasenteita. Enemmän koulutetut ovat vähemmän koulutettuja laajemmin huolissaan ilmastonmuutoksesta. Sosioekonomisten ryhmien ääripäät suhtautumisessa ovat opiskelijat (88 %) ja työntekijät (57 %). Sosioekonomisista ryhmissä huoli ilmastonmuutoksesta on pienentynyt eniten vuodentakaiseen verrattuna yrittäjillä (12 %-yksikköä), eläkeläisillä (12 %-yksikköä), työntekijöillä (11 %-yksikköä) ja johtavassa asemassa olevilla (10 %-yksikköä).

Eniten asenteet kuitenkin jakaantuvat puoluekannatuksen mukaan. Vihreiden äänestäjistä käytännössä kaikki (98 %) pitävät ilmastonmuutosta suurimpana ympäristöuhkana, jonka eteen on ryhdyttävä nopeasti tehokkaisiin toimiin. Seuraavaksi eniten ilmastonmuutoksesta ovat huolissaan vasemmistoliiton (92 %) ja SDP:n (84 %) kannattajat. Yli puolet ilmaisee ilmasto-uholta myös RKP:n (73 %), kokoomuksen (70 %), keskustan (68 %), Liike Nytin (56 %) ja kristillisdemokraattien (54 %) kannattajista. Vain perussuomalaisten äänestäjistä vähemmistö (32 %) on samaa mieltä ilmastoväittämän kanssa ja puolet (48 %) on vastakkaisella kannalla.

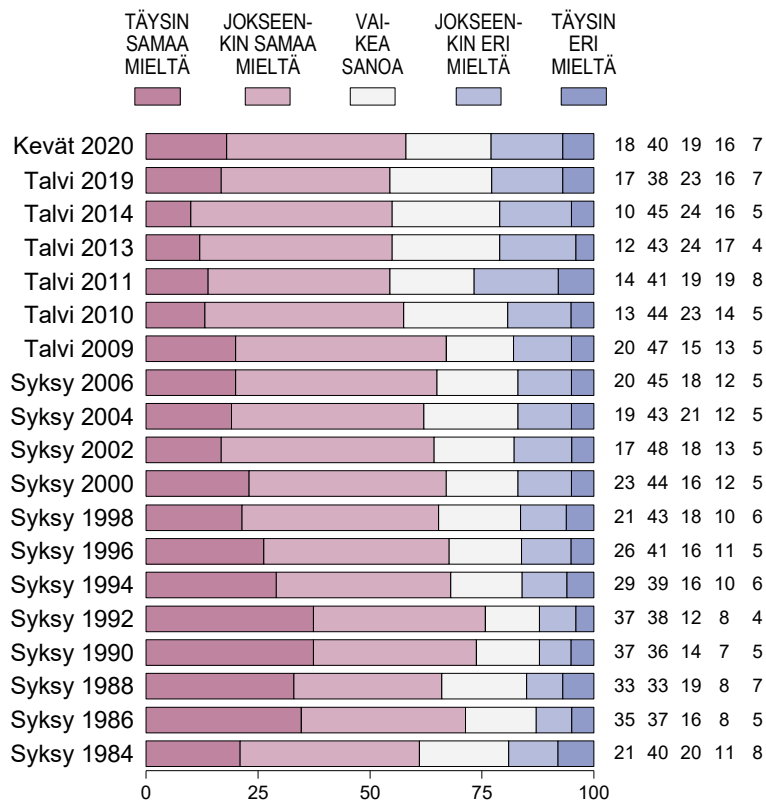
Kuvio 2. Ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa (%)

Kuvio 3. Pandemiakriisin jälkeen ilmastotavoitteista on tingittävä ja keskityttävä työllisyyteen (%)

Kuvio 4. Saaste- ja ympäristöongelmien vähentämiseksi olen valmis tinkimään omasta elintasostani (%)

Sekä talous että ympäristö tärkeitä

Ilmastouhan notkahdusta saattaa osaltaan selittää se, että 45 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että pandemiakriisin jälkeen ilmastotavoitteista on tingittävä ja keskityttävä työllisyyteen (Kuvio 3). Hieman pienempi osuus (40 %) on sitä mieltä, ettei ilmastotavoitteista pidä tai tarvitse tinkiä työllisyyden hoidon vuoksi.

Kysymys jakaa suomalaiset kahtia. Miesten ja naisten näkemusero kasvaa tämän kysymyksen kohdalla erityisen suureksi. 56 prosenttia miehistä painottaisi nyt työllisyyttä ilmastotavoitteiden sijaan. Naisista näin ajattelee vain 35 prosenttia.

Ilmastotavoitteista tinkimisen kannatus kasvaa iän mukana 46–55-vuotiaisiin (52 %) saakka, mutta pienenee tätä vanhempien parissa. Koulutustaso vaikuttaa näkemyksiin siten, että akateemisesti koulutetuista vain 29 prosenttia läh-

tisi tinkimään ilmastotavoitteista, kun ammattikoulun käyneistä 60 prosenttia ja peruskoulun varassa olevista 58 prosenttia näkee tarvetta painottaa työllisyyttä. Työntekijöistä 59 prosenttia kallistuu työllisyyden painottamiseen, ja johtavassa asemassa olevista sekä yrittäjistäkin puolet (50 %). Opiskelijoista vain 24 prosenttia laittaisi työllisyyden ilmastotavoitteiden edelle. Asuinpaikkakunnan kokokin vaikuttaa näkemyksiin. Mitä pienemmästä paikkakunnasta on kyse, sitä suurempi osuus tinkisi ilmastotavoitteista työllisyyssyistä.

Puolueiden kannattajaryhmien näkemuserot kasvavat paikoin valtaviksi. Selvästi eniten työllisyyden kannalle kallistuvia on perussuomalaisen kannattajissa (80 %). Enemmistö myös Liike Nytin (72 %), kokoomuksen (53 %) ja kristillisdemokraattien (53 %) äänestäjistä preferoi työllisyyttä ilmastotavoitteisiin, ja keskustan

kannattajistakin suurempi osa (45 %) näkee tarvetta tinkiä ilmastotavoitteista. Muiden hallituspuolueiden, SDP:n (38 %), RKP:n (33 %), vasemmistoliiton (15 %) ja vihreiden (7 %), kohdalla vähemmistö yhtyy väittämään ja enemmistö ei lähisi tinkimään ilmastotavoitteista.

Valmius elintasosta tinkimiseen pysyy

Vaikka ilmastohuoli näyttäisi koko väestön tasolla jonkin verran laantuneen, valmius henkilökohtaisiin toimiin ympäristöongelmien torjumiseksi on pysynyt vakaana ja jopa hivenen vahvistunut. Suomalaisista 58 prosenttia ilmaisee olevansa valmiita tinkimään omasta elintasostaan saaste- ja ympäristöongelmien vähentämiseksi (Kuvio 4). Toisella kannalla on vajaa neljännes (23 %).

Verrattuna vuoden takaiseen kyselyyn samaa mieltä olevien joukko on kasvanut kolmella prosenttiyksiköllä. Näkemykset ovat säilyneet hyvin vakaina viimeiset kymmenen vuotta. Suurimmillaan valmius elintasosta tinkimiseen ympäristön hyväksi oli lamavuonna 1992, jolloin 75 prosenttia suomalaisista ilmaisi olevansa valmiita elintasosta tinkimiseen ympäristön hyväksi. Nykyistä korkeammalla tinkimisvalmius oli myös talvella 2009 edellisen taantuman alkaessa. Tuolloin 67 prosenttia suomalaisista oli valmiita tinkimään elintasostaan ympäristön hyväksi.

Aiemman vaihtelun perusteella tinkimisvalmius on näyttänyt olevan korkeimmillaan juuri

huippusuhdanteen jälkeen taantuman iskissä. Viime vuosina ei ole kuitenkaan havaittu vastaavan tasoista tinkimisvalmiuden vahvistumista kuin 1990-luvun alussa ja 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopussa, ja nyt havaittu muutoskin on tutkimuksen virhemarginaalin sisällä.

Huomionarvoista on kuitenkin se, että tinkimisvalmius elintasosta ei ole alentunut, vaikka suhtautuminen ilmastonmuutokseen uhkana on vähentynyt. Tätä selittävät osaltaan tinkimisvalmiuden asenteen vakaus ja toisaalta se, että kysymys on ympäristöongelmista ylipäänsä. Uhat ovat arvioita siitä, mikä ympäröivässä maailmassa vaikuttaa omaan turvallisuuteen. Näissä saattaa tapahtua nopeitakin muutoksia, kun ympäristössä tapahtuu yllättäviä asioita. Näin kävi esimerkiksi pandemiakriisin iskettyä.

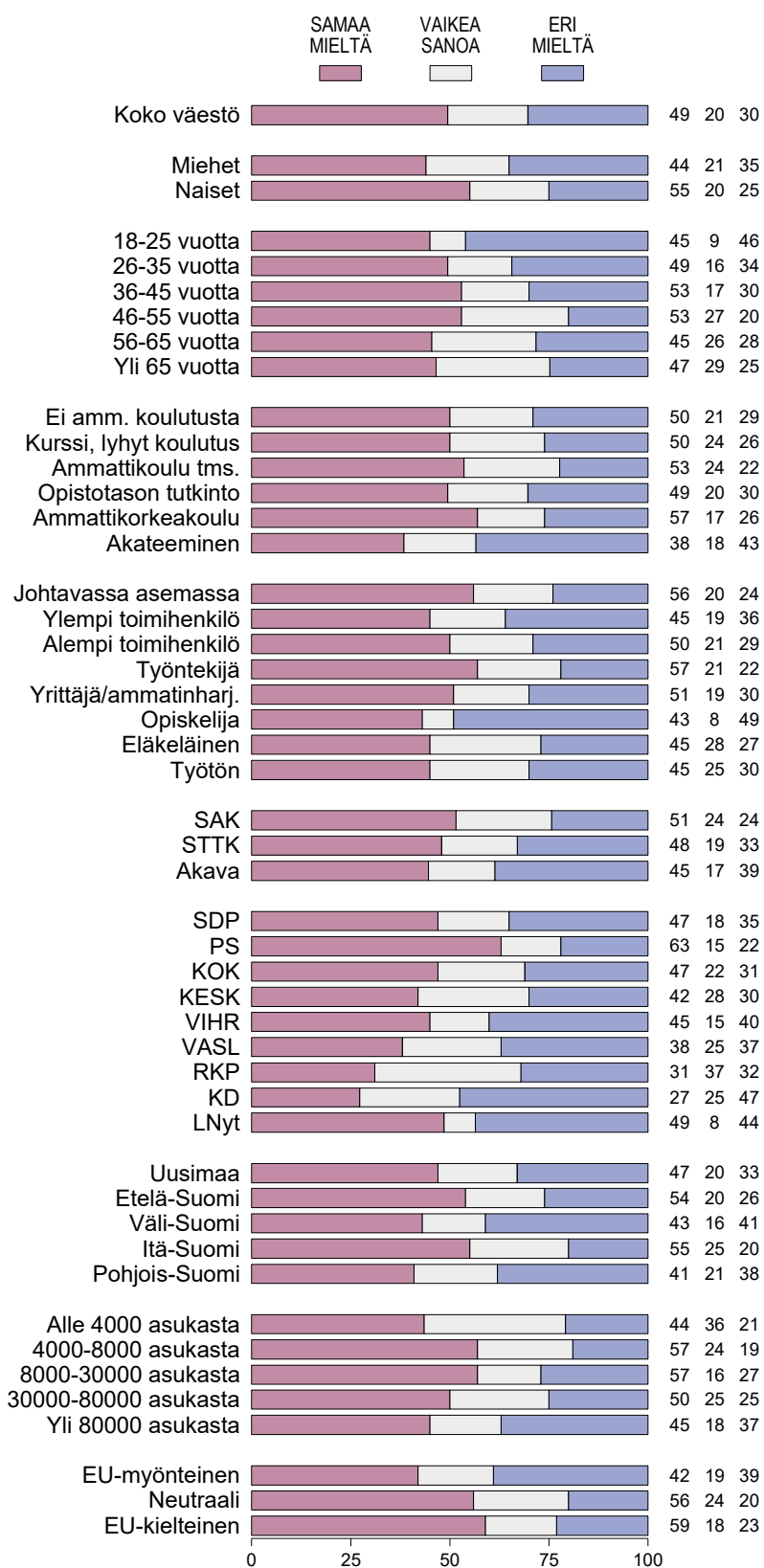
Uudet huolet nousivat esiin ja vähemmän akuutit vaimenivat. Henkilökohtaisissa asenteissa ja käyttäytymisessä tapahtuu hitaammin muutoksia. Henkilö, joka on valmis ilmastotoimiin, on todennäköisesti valmis niihin vuoden päästäkin, vaikka ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuisi isoja muutoksia.

Toisaalta kysymyksenasettelussa on korostettu nimenomaan valmiutta elintasosta tinkimiseen ylipäänsä erilaisten ympäristö- ja saasteongelmien kohdalla. Vastaukset eivät ole siis rajoituneita pelkästään ilmastonmuutoksen uhkaan. Suomalaisten kiintymys luontoon ja valmius siitä huolta pitämiseksi vaikuttaisivat olevan hyvin pysyvää laatua.

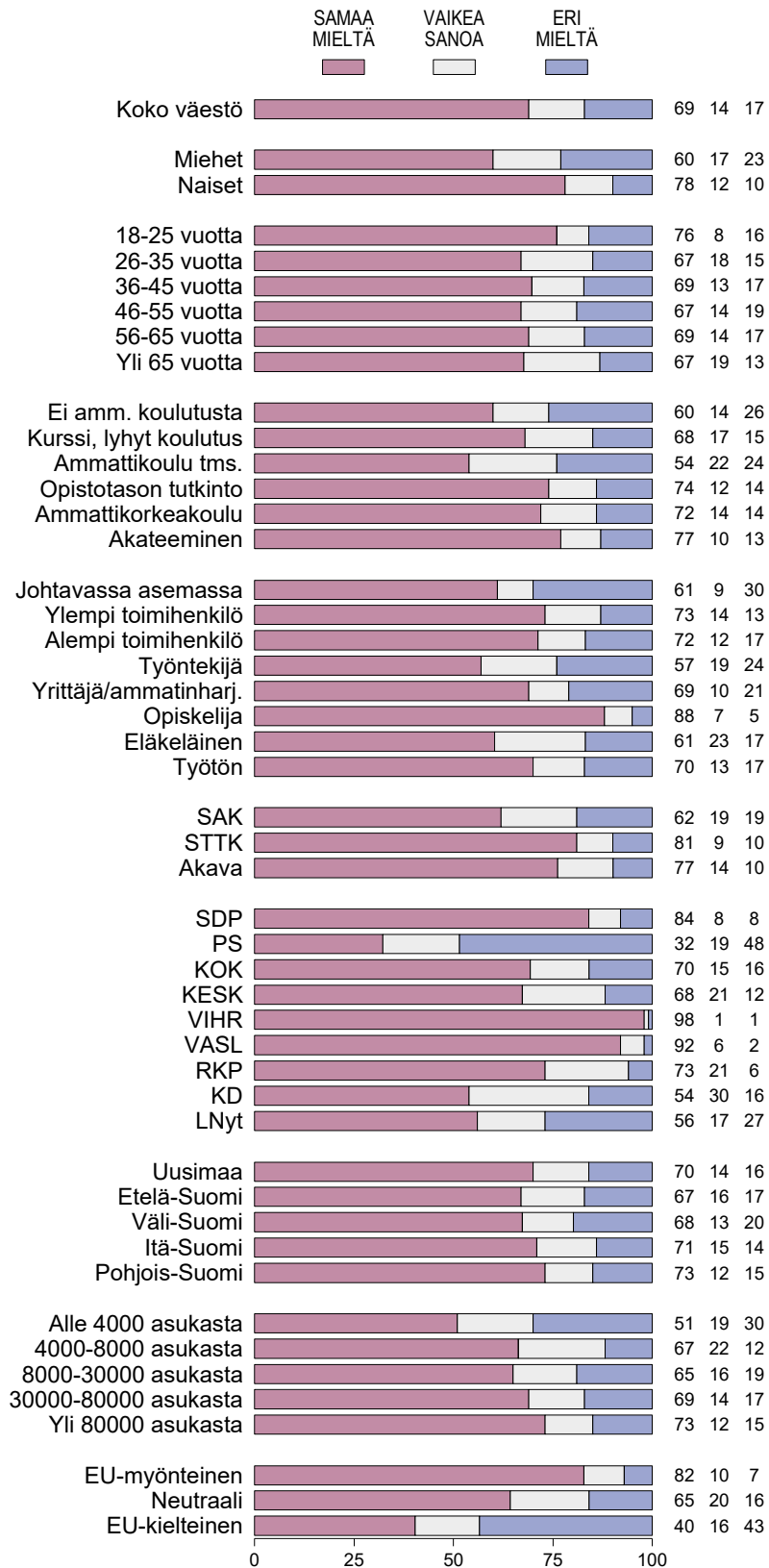
Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 060 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 26.3.–3.4.2020. Vastajat edustavat koko maan 18–70-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgraafikan. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984. Tuloksiin voi tutustua osoitteessa www.eva.fi/arvopankki.

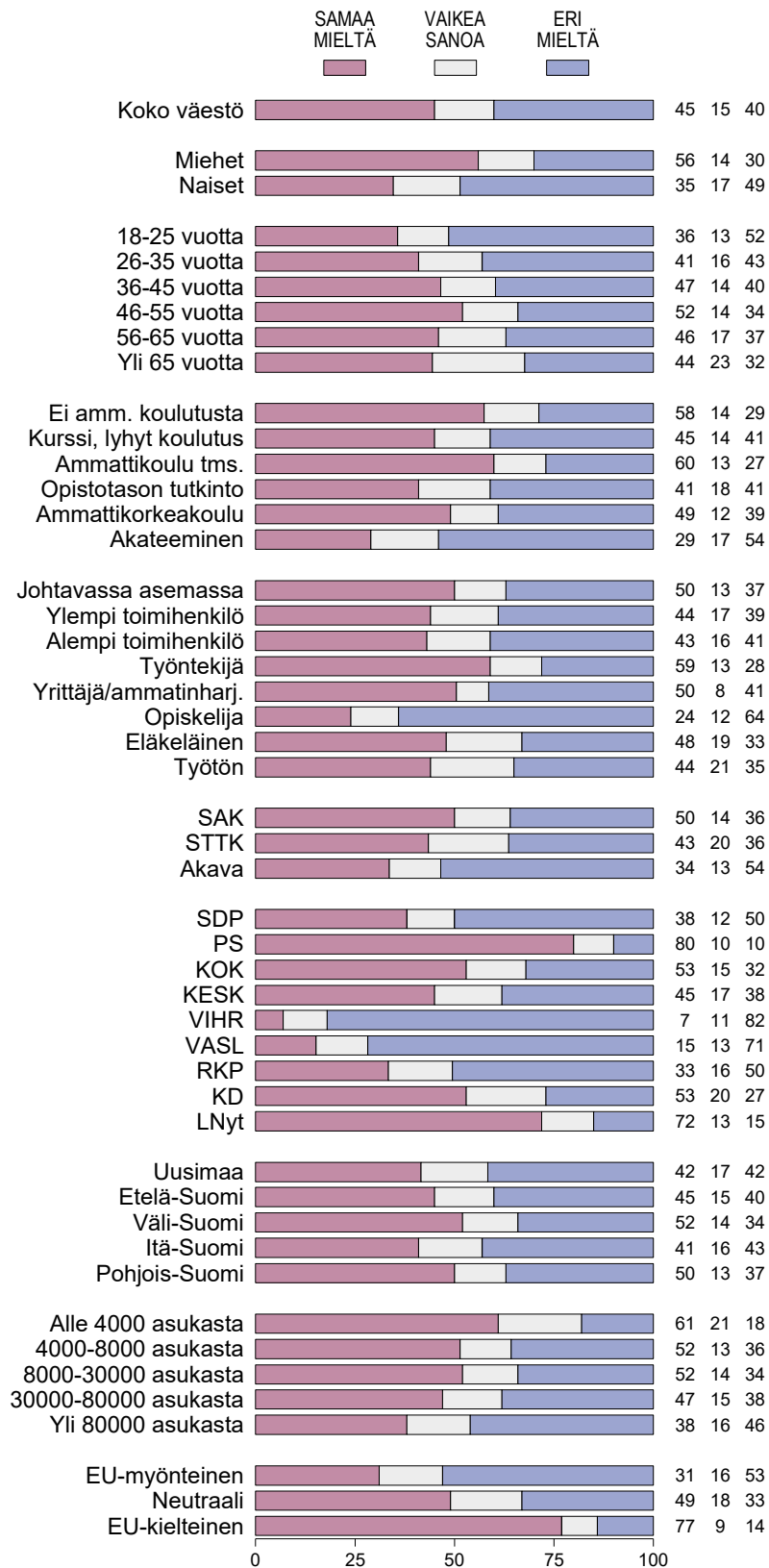
Liitekuvio 1. "Koronavirusepidemia on luonnon oma tapa vähentää liikkakansoitusta ja huolehtia ympäristön ja ilmastan kantokyvystä" (%)

Liitekuvio 2. "Ilmastonmuutos on aikamme suurin ympäristöuhka, jonka torjumiseksi on nopeasti ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin kaikissa maissa" (%)

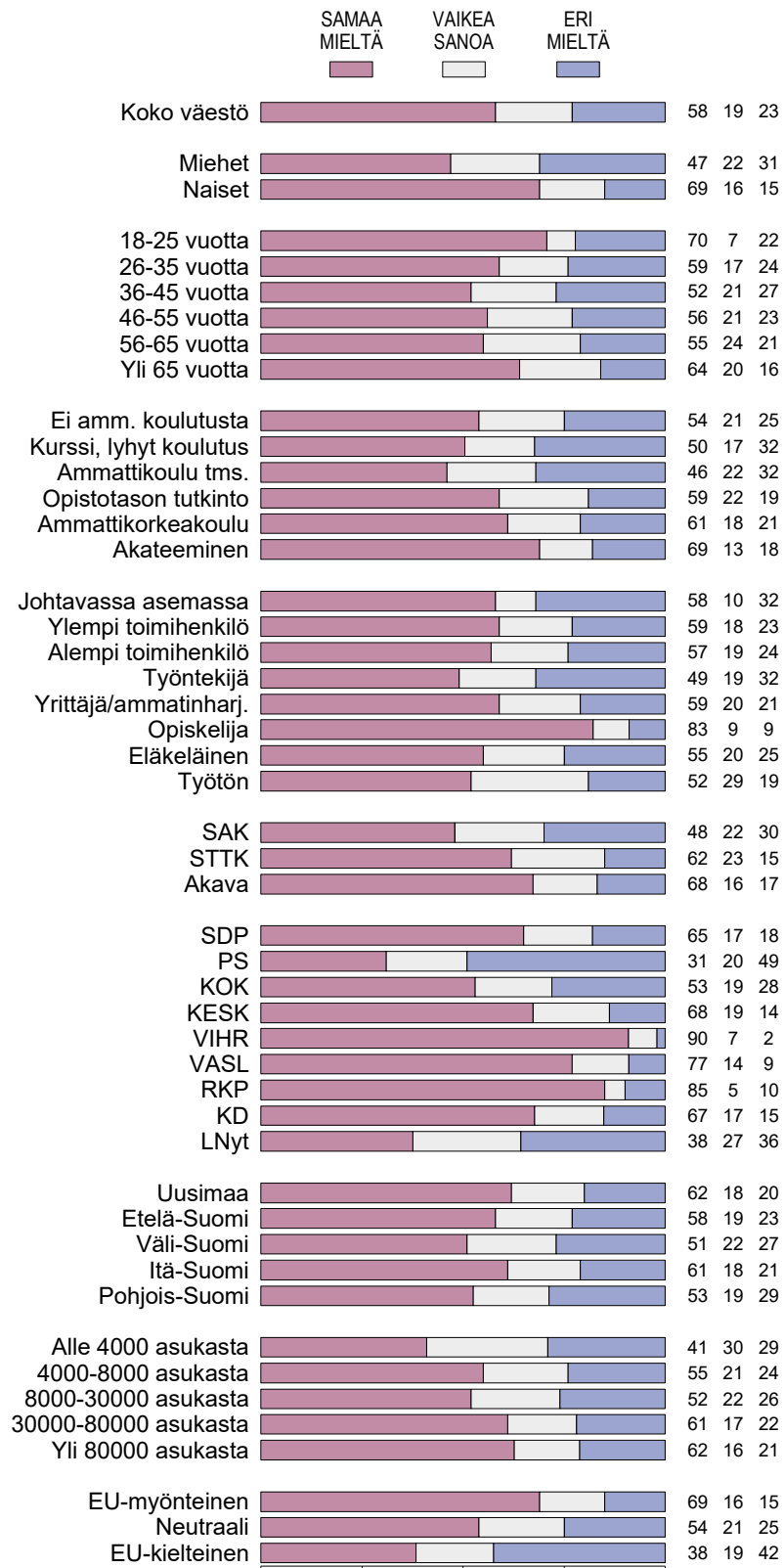

Liitekuvio 3. "Pandemiakriisin jälkeen ilmastotavoitteista on tingittävä ja keskityttävä työllisyyteen" (%)

Liitekuvio 4. "Saaste- ja ympäristöongelmien vähentämiseksi olen valmis tinkimään omasta elintasostani" (%)

Viitteet

- 1 Lovelock (1972).
- 2 McMichael ym. (2003).
- 3 IPCC (2018).
- 4 Pimentel ym. (2007).
- 5 Metelinen (2019).
- 6 Ks. Metelinen (2020a).
- 7 Ks. Metelinen (2020b).
- 8 Poikkeuksia ovat työttömät, STTK:n jäsenet, SDP:n, vasemmistoliiton ja RKP:n äänestäjät, pohjoissuomalaiset sekä 4 000–8 000 hengen kunnissa asuvat. Näissä väestöryhmissä huoli ilmastosta on kasvanut vuoden takaiseen verrattuna, joskin vain vähän (ks. Liitekuvio 2).
- 9 Suurempi muutos suhtautumisessa ilmastonmuutokseen uhkana havaittiin, kun vastaajia pyydettiin arvioimaan erilaisten uhkien merkittävyyttä. Ilmastosta lämpenemistä uhkana pitävien miesten osuus putosi vuoden 2018 kyselyyn verrattuna peräti 15 prosenttiyksiköllä, kun naisten kohdalla pudotus oli vain viisi prosenttiyksikköä. Tämä saattaa selittyä sillä, että laajemmassa uhkien listassa korostuu erilaisten uhkien vertailu keskenään. Miesten suhtautuminen uhkiin on lukuun ottamatta ilmastonmuutosta ja pandemioita ollut melko vakaata, kun naisten asenteet ovat enemmän liukuneet uhkia korostavaan suuntaan. Ks. Metelinen (2020).

Lähteet

- IPCC (2018). Global Warming of 1.5 °C, Special Report.
- Lovelock, J. (1972). Gaia as seen through the atmosphere, *Atmospheric Environment*. 6 (8): 579–580.
- McMichael, A.J., Campbell-Lendrum, D.H., Corvalán, C.F., Ebi, K.L., Githeko, A., Scheraga, J.D. ja Woodward, A. (2003). Climate change and human health - risks and re-sponses, World Health Organization.
- Metelinen, S. (2019). Elämänmuutoksen empiijat, Suomalainen on valmis ilmastotoimiin, kunhan naapurikin on, *EVA Analyysi No 73*.
- Metelinen, S. (2020a). Näitä Suomi murehtii, Ykkösuhaksi on noussut talouskriisi. *EVA Analyysi No 83*.
- Metelinen, S. (2020b). Sisukkaina savottaa, Suomalaiset ovat valmiita tinkimään eduistaan talouskriisin selättämiseksi, *EVA Analyysi No 82*.
- Pimentel, D., Cooperstein, S., Randell, H., Filiberto, D., Sorrentino, S., Kaye, B., Nicklin, C., Yagi, J., Brian, J., O'Hern, J., Habas, A. ja Weinstein, C. (2010). Ecology of Increasing Diseases: Population Growth and Environmental Degradation, *Human Ecology* volume 35, 653–668.

Kirjoittaja

Sami Metelinen on EVAn toimituspäällikkö.

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita ja keskustelunaiheita. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

Arviot löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-074X (PDF)